

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/44/2025
Identifikačné číslo spisu: 4219202007
Dátum vydania rozhodnutia: 31.03.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Martina Valentová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:4219202007.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne M. Q., narodenej XX. L. XXXX, F. XX, zastúpená advokátkou JUDr. Katarínou Juričkovou, Bratislava, Drieňová 14, IČO: 31819508, proti žalovanej CHEM - UNIO, spol. s r.o., Chotín, Pri železničnej stanici 482, IČO: 36521795, zastúpená splnomocnenkyňou Advokátska kancelária JUDr. Richard Schwarz, s.r.o., Nové Zámky, Ernestova bašta 2, IČO: 57369259, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 10C/26/2019, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 31. júla 2024 č. k. 5Co/43/2023 - 826, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyňa má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Komárno (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 13. februára 2023 č. k. 10C/26/2019 - 732 určil, že žalobkyňa je vlastníčkou nehnuteľností zapísaných na liste vlastníctva č. XXXX pre k. ú. C.:

- KN - C parc. č. XXXX/X o výmere 979 m² zastavaná plocha a nádvorie,
- stavba súp. č. XXX na KN - C parc. č. XXXX/X o výmere 979 m² zastavaná plocha a nádvorie, popis stavby : sklad,
- KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 5601 m² zastavaná plocha a nádvorie,
- KN - C parc. č. XXXX/X o výmere 12855 m² ostatná plocha,
- KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 407 m² ostatná plocha,
- KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 14 m² zastavaná plocha a nádvorie,
- stavba súp. č. XXX na KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 14 m² zastavaná plocha a nádvorie, popis stavby : sklad (výrok I.) a žalobkyňi priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok II.)

1.1. Súd prvej inštancie po opätovnom posúdení veci, zohľadňujúc aj právny názor odvolacieho súdu,

obsiahnutý v jeho zrušujúcom uznesení zo dňa 31. 10. 2022, č. k. 6Co/64/2021-696 dospel k záveru, že kúpna zmluva od ktorej žalobkyňa odvodzuje svoje vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nevznikla z obchodného záväzkového vzťahu, ale zo vzťahu, ktorý má občianskoprávny charakter už len z toho dôvodu, že predmetom kúpy podľa Obchodného zákonníka nemôžu byť nehnuteľnosti, za ktoré sa považujú pozemky a stavby spojené so zemou pevným základom. Súd prvej inštancie uviedol, že Krajský súd v Nitre (ďalej len ako „odvolací súd“) v tejto súvislosti poukázal aj na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej ako „dovolačný súd“ alebo „najvyšší súd“) z 26. novembra 2003, sp. zn. 5Cdo/109/2003, ktorý ustálil, že účasť spoločníka v obchodných spoločnostiach s ručením obmedzeným, nie je vykonávaním jeho vlastnej podnikateľskej činnosti, ale je len určitou formou dispozície s vlastným majetkom, oprávňujúcou ho podieľať sa na výkone práv a povinností vyplývajúcich z jeho kapitálovej účasti v spoločnosti. V danom prípade išlo o prevod nehnuteľností, ktoré neboli v predmete činnosti ani jedného z účastníkov. Predmetnú kúpnu zmluvu uzatvorila na jednej strane obchodná spoločnosť (predávajúci) a na strane druhej fyzická osoba (kupujúci), ktorá nadobudla tieto nehnuteľnosti do svojho výlučného vlastníctva. Je nanajvýš zrejmé, že právny vzťah založený touto kúpnu zmluvou nie je možné posúdiť podľa ustanovenia § 261 ods. 6 písm. a) Obchodného zákonníka. Medzi žalobkyňou a žalovanou síce bol vzťah spoločníčky k spoločnosti, avšak ňou uplatňované právo na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nevzniklo zo vzťahu týkajúceho sa účasti na spoločnosti. Aplikácia § 49 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len ako „OZ“) na daný právny vzťah preto nie je vylúčená, avšak súd prvej inštancie sa stotožnil s právnym názorom odvolacieho súdu, podľa ktorého argumentácia žalovanej v tomto prípade neobstojí, pretože žalovaná namieta tieseň a nápadne nevýhodné podmienky vo vzťahu k vtedajšiemu štatutárnemu orgánu spoločnosti. Tieseň je vyslovene subjektívnym stavom konajúcej osoby. Tieseň musí mať základ v objektívne danom a pôsobiacom stave. Na jej relevanciu to ešte nestačí. Konajúci ju musí subjektívne pociťovať a musí sa stať pohnútkou pre jeho prejav vôle. Právny úkon, ktorý bol urobený v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok zakladá právo účastníka, ktorý konal v tiesni, od zmluvy odstúpiť. Podľa názoru odvolacieho súdu, s ktorým sa prvostupňový súd stotožnil, žalovaná nie je schopná vyvolať účinky odstúpenia od kúpnej zmluvy, keď namieta existenciu tiesne za nápadne nevýhodných podmienok samotnej žalobkyne, hoc aj ako konateľky spoločnosti. Tieseň a nápadne nevýhodné podmienky musia byť naplnené u toho istého subjektu, a to u toho, kto od zmluvy odstúpil. Keďže k odstúpeniu od zmluvy došlo zo strany žalovanej, bolo potrebné za pripustenia aplikácie § 49 OZ v danom právnom vzťahu preukazovať tieseň žalovanej, nie však tieseň žalobkyne.

1.2. Súd prvej inštancie uviedol, že odvolací súd nevrátil vec súdu prvej inštancie na doplnenie dokazovania, ale z dôvodu nápravy nesprávneho právneho posúdenia, konkrétne opätovného posúdenia charakteru záväzkového vzťahu založeného kúpnu zmluvou, pričom súd prvej inštancie mal zohľadniť hľadiská uvedené v bode 49. a 50. odôvodnenia uznesenia odvolacieho súdu. Aj keď treba uznať, že argumentácia žalovanej v záverečnej reči má istý vnútorný dej a okolnosti uzavretia kúpnej zmluvy môžu vyvolávať otázky, v tomto štádiu konania, kde už aj odvolací súd vyslovil smerom k skutkovým tvrdeniam žalovanej právny názor, bol súd prvej inštancie týmto názorom v zmysle § 391 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len ako „CSP“) viazaný. Na druhej strane bolo ale tiež treba opraviť zástupcu žalovanej, ktorý v záverečnej reči uviedol, že odvolací súd v bode 50. odôvodnenia nariadil súdu prvej inštancie skúmať tieseň samotnej žalovanej. Toto ale nie je pravdou, odvolací súd v bode 50. odôvodnenia uviedol, že v konaní bolo potrebné preukazovať tieseň žalovanej, čo je v civilnom sporovom konaní veľký rozdiel, v ktorom sporovom konaní preukazuje sporová strana, nie súd. Súd prvej inštancie mal za to, že argumentácia žalovanej, čo sa týka tiesne a nápadne nevýhodných podmienok, ktorá sa napokon nezmenila ani na poslednom pojednávaní, vo vzťahu k štatutárovi spoločnosti, neobstojí a súd prvej inštancie žalobe opätovne vyhovel, a to aj s poukazom na body 49. a 50. odôvodnenia odvolacieho súdu, keďže takéto odstúpenie od zmluvy nemôže vyvolať zamýšľané účinky. Zároveň samotné neuznanie pohľadávky žalobkyne žalovanou, ktorá bola započítaná na kúpnu cenu, ani prípadné naznačené uprednostňovanie záujmov žalobkyne pred záujmami žalovanej pri uzatváraní kúpnej zmluvy ešte nepreukazujú, že by žalovaná pri uzatváraní zmluvy konala v tiesni. Z celého priebehu konania nie je zrejmé, aká konkrétna okolnosť mala u žalovanej vyvolať stav tiesne, teda taký hospodársky alebo sociálny stav, ktorý by na ňu v čase uzavretia právneho úkonu doliehal takým spôsobom, že žalovaná urobila úkon, ktorý by inak neurobila.

1.3. Čo sa týka navrhovaného dôkazu - správ z auditu Ing. Q., tento dôkaz súd prvej inštancie

nevykonan nie preto, že aplikácia § 49 OZ by bola v tomto prípade vylúčená, ale preto, že nebolo potrebné preukazovať, že išlo o občianskoprávny vzťah, keďže táto otázka už bola v tomto spore vyriešená a zároveň týmto dôkazom nebolo možné preukázať, že kúpna zmluva bola žalovanou uzavretá v tiesni, keďže takéto skutkové tvrdenie dosiaľ prednesené ani nebolo.

1.4. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodoval podľa § 255 ods. 1 CSP, teda podľa pomeru úspechu strán v spore a žalobkyňa priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Odvolací súd rozsudkom zo dňa 31. júla 2024, č. k. 5Co/43/2023 - 826 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil nasledovne: Určuje sa, že žalobkyňa je aj po neúčinnom odstúpení žalovaného listom zo dňa 21. 02. 2019 naďalej vlastníčkou nehnuteľností zapísaných na liste vlastníctva č. XXXX pre k. ú. C.:

- KN - C parc. č. XXXX/X o výmere 979 m2 zastavaná plocha a nádvorie,
- stavba súp. č. XXX. na KN - C parc. č. XXXX/X o výmere 979 m2 zastavaná plocha a nádvorie, popis stavby: sklad,
- KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 5601 m2 zastavaná plocha a nádvorie,
- KN - C parc. č. XXXX/X o výmere 12855 m2 ostatná plocha,
- KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 407 m2 ostatná plocha,
- KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 14 m2 zastavaná plocha a nádvorie,
- stavba súp. č. XXX na KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 14 m2 zastavaná plocha a nádvorie, popis stavby: sklad (výrok I.) a žalobkyňa priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov celého konania v plnom rozsahu (výrok II.).

2.1. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd uviedol, že na pojednávaní pred odvolacím súdom dňa 31. 07. 2024 tento doplnil dokazovanie oboznámením listinných dôkazov, pričom na základe takto oboznámených výsledkov dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie a doplnením dokazovania odvolacím súdom bolo potrebné zo strany tohto súdu prijať záver o dostatočnom rozsahu zisteného skutkového stavu súdom prvej inštancie s jeho následným správnym posúdením podľa odcitovaných ustanovení všeobecných hmotnoprávnych predpisov (OZ a Obchodný zákonník) a všeobecného predpisu procesnej povahy (CSP) obsiahnutých v rámci bodov 34. až 50. odôvodnenia napadnutého rozsudku. Takisto aj proces hodnotenia dôkazov vykonaných v danej prejednávanej veci zo strany súdu prvej inštancie je potrebné vyhodnotiť za súladný s obsahom ust. § 191 ods. 1 CSP. Súd prvej inštancie v poradí pri druhom rozhodovaní o uplatnenom žalobnom nároku žalobkyne v súvislosti s právnym posúdením rešpektoval aj záväzný právny názor odvolacieho súdu, tak ako bolo obsiahnutý v zrušujúcom uznesení odvolacieho súdu zo dňa 31. 10. 2022, č. k. 6Co/64/2021-696. Pod vplyvom takto zaujatého právneho záveru odvolacieho súdu bolo potom potrebné ako právne relevantné vyhodnotiť stanovisko súdu prvej inštancie odvíjajúce sa od jeho konštatovania, že z priebehu celého konania nie je zrejme aká konkrétna okolnosť mala na strane žalovanej vyvolať stav tiesne, t. j. taký hospodársky alebo sociálny stav, ktorý by u tohto subjektu v čase uzatvorenia predmetného právneho úkonu doliehal takým spôsobom, že žalovaná by namietaný právny úkon inak neurobila. V tejto súvislosti odvolací súd poukázal na to, že konajúci súd na margo preukazovania tiesne na strane žalovanej vychádzajúc pritom z obsahu bodov 49. a 50. zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu zo dňa 31. 10. 2022 č. k. 6Co/64/2021-696 správne uviedol, že v konaní bolo potrebné preukazovať tieseň a nápadne nevýhodné podmienky u žalovanej, ktorá od predmetnej kúpnej zmluvy odstúpila, pričom dôkazná povinnosť v naznačenom smere nezaťažuje súd, ale v rámci unesenia dôkazného bremena žalovanú, ktorá práve pre tieseň a nápadne nevýhodné podmienky od kúpnej zmluvy uzatvorenej dňa 14. 12. 2018 odstúpila. Napriek tomu, že v danom prípade predmetnú kúpnu zmluvu uzatvorila žalobkyňa jednak v pozícii kupujúcej ako fyzickej osoby a jednak v pozícii predávajúceho ako štatutára spoločnosti CHEM-UNIO, spol. s r.o. bolo pre úspešné odstúpenie od danej kúpnej zmluvy žalovanou (predávajúcim) podľa § 49 OZ preukázať tieseň a nápadne nevýhodné podmienky na strane žalovanej, a nie na strane žalobkyne, hoci táto kúpnu zmluvu zo dňa 14. 12. 2018 uzatvárala v mene predávajúceho aj kupujúceho. Na neunesenie tejto povinnosti žalovanou dôvodne poukázal v závere bodu 59. odôvodnenia napadnutého rozsudku súd prvej inštancie s tým, že nesplnenie tejto dôkaznej povinnosti je potom možné považovať za hlavný dôvod k vyhoveniu podanej žalobe žalobkyňou ohľadom určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXXX nachádzajúcich sa v k. ú. C..

2.2. Pokiaľ ide o konštatovanie súdu prvej inštancie o dostatku naliehavého právneho záujmu žalobkyne v zmysle § 137 písm. c) CSP, tak s touto sa odvolací súd stotožnil, pretože aj podľa názoru odvolacieho súdu žalovaná svojím odstupujúcim prejavom od kúpnej zmluvy uzatvorenej dňa 14. 12. 2018 spochybnila, resp. zneistila právne postavenie kupujúcej z tejto zmluvy (žalobkyne), ktoré jej vlastnícke právo bolo týmto právnym úkonom zo strany žalovanej v značnej miere ohrozené. K danosti dostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení v danom prípade zo strany žalobkyne prispieva aj samotný fakt, že k podaniu tejto žaloby v zmysle § 80 písm. c) CSP, teraz § 137 písm. c) CSP bola žalobkyňa odkázaná na základe prípisu Katastrálneho odboru OÚ A. zo dňa 04. 04. 2019, ktoré poukazuje v tejto súvislosti na rozhodnutie NS SR vydané pod sp. zn. 6Sžo/229/2023. Taktiež ako je to zrejmé z aktualizovaného výpisu z LV č. XXXX pre k. ú. C. ku dňu 30. 07. 2024 nedošlo k výmazu zapísanej plomby k predmetným nehnuteľnostiam, tak ako sa to uvádza v správe Katastrálneho úradu OÚ A. zo dňa 03. 07. 2024.

2.3. Za stavu vyššie uvedeného konštatovania odvolacieho súdu v súvislosti s dostatočne zisteným rozsahom skutkového stavu súdom prvej inštancie a jeho doplnením odvolacím súdom v tomto spore, odvolací súd nepovažoval za dôvodnú odvoláciu námietku žalovanej majúcu vzťah k nevykonanému dôkazu v konaní pred súdom prvej inštancie navrhnutého žalovanou, a to zabezpečením správ auditu žalovanej od audítora Ing. P. Q. za obdobie posledných 10 rokov. Taktiež nemožno súhlasiť s tvrdením prezentovaným žalovanou v rámci jej odvolania v tom smere, že predmetná kúpna zmluva bola uzatvorená bez vedomia druhého väčšinového spoločníka žalovanej, t. j. P. D. st., ktorý v januári 2018 zomrel, pretože ho vyvracia samotný obsah zápisnice zo stretnutia spoločníkov spoločnosti CHEM - UNIO, spol. s r.o., AGROCHEM-UNIO, spol. s r.o. a CHEMOGRAN s.r.o., konaného dňa 27. 11. 2018 za účasti konateľov týchto spoločností s tým, že táto zápisnica bola vyhotovená dňa 07. 12. 2018. Z obsahu tejto zápisnice je zrejmé, že ju podpísala žalobkyňa a aj P. D. st., ako druhý spoločník spoločnosti CHEM - UNIO, spol. s r.o., IČO: 36521795, pričom z tohto obsahu je možné ďalej ustáliť, že táto spoločnosť v pozícii predávajúceho odpredá žalobkyňu ako kupujúcej tri nehnuteľnosti evidované ako parc. č. XXXX/X, parc. č. XXXX/XX a dom súp. č. XXX postavený na parc. č. XXXX/X, vychádzajúc pritom z obsahu ústnych zmlúv o úprave vzájomných obchodných vzťahov týchto spoločností vzniklých na stretnutí dňa 27. 11. 2018 s tým, že cena za tieto nehnuteľnosti bude vyplatená započítaním existujúcej pohľadávky spoločníčky, t. j. žalobkyne. Predmetná zápisnica je písomným dokumentom potvrdzujúcim uzatvorenie ústnych zmlúv uzatvorených dňa 27. 11. 2018, na existenciu ktorých poukázala aj žalobkyňa, resp. jej právna zástupkyňa pred odvolacím súdom dňa 31. 07. 2024 v súvislosti s odpoveďou na položenú otázku odvolacím súdom v tom smere, že predmetom prevodu na základe kúpnej zmluvy zo dňa 14. 12. 2018 bolo v skutočnosti práve 7 nehnuteľností oproti v dokumente zo dňa 07. 12. 2018 uvádzaným iba trom nehnuteľnostiam, pretože zvyšné nehnuteľnosti boli predmetom práve už spomínaných ústnych zmlúv uzatvorených medzi žalobkyňou a jej vtedajším spoločníkom P. D. st..

2.4. Odvolací súd ďalej v súvislosti s podporením vlastnej právnej argumentácie primajúcej ho k vyneseniu tohto rozsudku v znení jeho výrokovej časti uviedol, že po doplnení a zopakovaní dokazovania v naznačenom smere zhodne so zaujatým právnym záverom súdu prvej inštancie tvrdí, že nezistil dôvody k odstúpeniu od danej zmluvy žalovanou, pričom je možné odstúpiť iba od zmluvy platne uzatvorenej a samotná žalovaná dôvody neplatnosti tejto zmluvy spája s dôvodmi odstúpenia, čo si navzájom odporuje. Hlavným cieľom a zmyslom takto naformulovaného výroku napadnutého rozsudku je totiž určenie platného vlastníckeho stavu k predmetným nehnuteľnostiam o neplatnom odstúpení žalovanej od uzavretej kúpnej zmluvy dňa 14. 12. 2018 a to aj v záujme predídania ďalším sporom ako aj navodenia stavu právnej istoty.

2.5. O náhrade trov konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1, 2, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 CSP tak, že plný nárok na ich náhradu priznal plne úspešnej žalobkyňu v oboch stupňoch občianskoprávneho konania voči neúspešnej žalovanej.

3. Žalovaná (ďalej aj ako „dovolatelka“) podala voči rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP a z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, žiadajúc, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu. Zároveň v zmysle § 444 ods. 2 CSP navrhla odložiť vykonateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. Žalovaná si uplatnila aj nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

3.1. Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP dovolateľka vymedzila tým, že procesným postupom odvolacieho súdu došlo k zásahu do práva dovolateľky na spravodlivý proces. Uviedla, že odôvodnenie napadnutého rozhodnutia nemôže mať znaky arbitrárnosti a malo by byť z neho zrejmé, na základe akých skutočností prišiel súd k záverom vyplývajúcim z daného rozhodnutia. Podľa dovolateľky odvolací súd rozhodol svojim rozhodnutím o niečom, o čom vôbec nemal rozhodovať, t. j. nad rámec petitu žaloby. Ak mal súd prvej inštancie alebo odvolací súd za to, že petit žaloby nie je presný a jasne formulovaný, mali postupovať v zmysle judikátu najvyššieho súdu označený ako R 14/2021 uznesenia odvolacieho súdu sp. zn. 7Cdo/268/2019. Jeho závery boli plne aplikovateľné na uvedené konanie, ale nie ako to uviedol odvolací súd v bode 22. odôvodnenia svojho rozhodnutia, kde svojvoľne zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie nad rámec petitu žaloby. Odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie, a to v prospech žalobkyne, ktorá však odvolanie nepodala a prakticky „vylepšil“ rozsudok súdu prvej inštancie v prospech žalobkyne, čo je podľa dovolateľky neprípustné. Podľa dovolateľky odvolací súd v bode 28. odôvodnenia svojho rozhodnutia rozviedol úvahy odôvodnenia rozsudku, ktoré neboli konajúcimi súdmi prednesené, a to ani odvolacom pojednávaní konanom dňa 31. 07. 2024. Úvahy o ústnej zmluve medzi žalobkyňou a P. D. st. neboli nikdy preukázané a úvahy o ústnych zmluvách vylúčili svedkovia B. a B. už na súde prvej inštancie. Dovolateľka uviedla, že sa nemohla voči uvedeným záverom odvolacieho súdu žiadnym spôsobom brániť a uviesť k nim svoje argumenty. Taktiež uviedla, že zápisnica zo dňa 07. 12. 2018 bola písomnou deklaráciou zámeru spoločníkov usporiadať si vzájomné vzťahy, na ktorých sa dohodli dňa 27. 11. 2018. Táto deklarácia však bola pozmenená, a to v písomnej forme dňa 12. 12. 2018 v časti Preambula dokumentu „Závislé zmluvy“. Žalobkyňa v rozpore s písomne deklarovanou vôľou konateľov a spoločníkov spoločnosti uzatvorila dňa 14. 12. 2018 kúpnu zmluvu, čím porušila ustanovenia závislých zmlúv.

3.2. Dovolateľka vymedzila dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ktorý spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, keďže rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Právna otázka, ktorá je podľa dovolateľky rozhodujúca pre rozhodovanie sporu bola dovolateľkou vymedzená nasledovne: „či je možné zmeniť rozsudok súdu prvej inštancie v prospech strany sporu, ktorá odvolanie nepodala.“ Dovolateľka uviedla, že pri podaní odvolania má odvolací súd právo buď rozsudok súdu prvej inštancie potvrdiť, právo ho zrušiť a vrátiť späť na opätovné prejednanie alebo rozsudok súdu prvej inštancie zmeniť na základe podaného odvolania strany sporu a rozhodnúť v zmysle odvolania a podaných odvolacích dôvodov. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a rozhodol v prospech žalobkyne, ktorá odvolanie nepodala. Tento mal podľa dovolateľky za preukázané, že výrok rozsudku súdu prvej inštancie nezohľadňuje otázku naliehavého právneho záujmu pri určovacích žalobách podľa § 137 písm. c) CSP. Podľa dovolateľky výrok I. rozsudku súdu prvej inštancie len zohľadňoval reálny právny stav, keďže v katastri nehnuteľností bola a je ako vlastníčka uvedená žalobkyňa. Ak chcel odvolací súd postupovať v intenciách rozhodnutia odvolacieho súdu R 14/2021, keď vychádzal z opisu rozhodujúcich skutočností uvedených v žalobe a rozhodnutie súdu prvej inštancie považoval za chybné, mal aplikovať § 389 ods. 1 písm. b) CSP a zrušiť rozsudok súdu prvej inštancie. Keďže v tomto prípade už bol raz rozsudok súdu prvej inštancie zrušený a naliehavý právny záujem daný nebol, odvolací súd mal aplikovať ust. § 388 CSP a rozsudok na základe podaného odvolania zmeniť a žalobu zamietnuť. Dovolateľka tiež uviedla, že neplatnosť, resp. neúčinnosť kúpnej zmluvy mali sudy riešiť ako prejudiciálnu otázku. K naliehavému právnomu záujmu poukázala na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, a to uznesenie sp. zn. II. ÚS 590/2017 zo dňa 06. októbra 2017, a uznesenia sp. zn. IV. ÚS 790/2013 a uviedla, že v tomto prípade naliehavý právny záujem daný nebol.

4. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že procesný postup odvolacieho súdu bol v súlade s ustanoveniami CSP, ako aj v súlade s judikatúrou odvolacieho súdu. Podľa žalobkyne dovolateľka nenamietala postup Okresného úradu Komárno, katastrálny odbor na súde prvej inštancie ani na odvolacom súde, rovnako nenamietala ani dostatok naliehavého právneho záujmu žalobkyne. Rozhodnutie odvolacieho súdu nezáviselo od riešenia právnej otázky, ktorá ešte v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu nebola vyriešená. Žalobkyňa uviedla, že aplikáciou právnych viet vyplývajúcich z uznesenia odvolacieho súdu zo dňa 25. novembra 2020 sp. zn. 7Cdo/268/2019, odvolací súd nevybočil z medzí ustanovení § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 CSP. Navrhla dovolanie žalovanej odmietnuť a uplatnila si nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

5. Viac vyjadrení k dovolaniu podaných nebolo.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

7. Žalovaná prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala (aj) z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolací súd už konštantne uvádza, že hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej intenzite, že došlo až k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a súčasne dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces.

9.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

9.2. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

10. Dovolateľka namietala porušenie práva na spravodlivý proces v tom, že (i) odvolací súd svojvoľne zmenil rozsudok súdu prvej inštancie, rozhodol nad rámec petitu, (ii) hrubé porušenie ustanovení § 382, § 384 ods. 1 a § 385 ods. 1 CSP viedlo odvolací súd k vydaniu prekvapivého a arbitrárneho rozhodnutia.

11. Dovolateľka predovšetkým argumentuje tým, že súd prvej inštancie rozhodol v zmysle petitu žaloby podanej žalobkyňou, pričom žalobkyňa počas konania tento petit nezmenila. Odvolací súd tým, že zmenil rozsudok súdu prvej inštancie, podľa žalovanej rozhodol nad rámec petitu žaloby, t. j. o niečom, o čom nemal rozhodovať. Zároveň žalovaná poukazuje, že ak súd mal za to, že petit žaloby nie je presne a jasne formulovaný, mal postupovať podľa judikátu R 14/2021 a preto závery odvolacieho súdu sa mali týkať poučovacej povinnosti súdov o možnej zmene petitu a nemali viesť k svojvoľnej zmene rozsudku súdu prvej inštancie nad rámec petitu. Inak povedané, ak chcel odvolací súd rozsudok zmeniť, mal poučiť žalobkyňu o potrebe zmeny petitu a jedine v takej situácii by bol podklad pre zmenu rozsudku súdu prvej inštancie.

12. Dovolací súd prezentuje, že pokiaľ by odvolací súd skutočne v konečnom rozhodnutí obsahovo

zmenil, alebo doplnil žalobný návrh žalobkyne tak, že by ju zbavil zodpovednosti za nedostatky vo vecnom vymedzení predmetu konania, došlo by k porušeniu zásady ne ultra petitem (§ 216 CSP) a zásady rovnosti strán sporu v neprospech žalovanej. Takýto nesprávny procesný postup súdu by vzhľadom na jeho spôsobilosť ovplyvniť výsledok sporového konania v neprospech žalovanej zasahoval do jej práv značnou, resp. relevantnou mierou, a preto by bol spôsobilý porušiť jej právo na spravodlivý proces (k tomu pozri rozhodnutie sp. zn. 2Obdo/5/2024).

13. Žalobkyňa sa podanou žalobou domáhala určenia, že žalobkyňa je vlastníčkou nehnuteľností zapísaných na LV č. XXXX pre k. ú. C. : - KN - C parc. č. XXXX/X o výmere 979 m2 zastavaná plocha a nádvorie, - stavba súp. č. XXX na KN - C parc. č. XXXX/X o výmere 979 m2 zastavaná plocha a nádvorie, popis stavby : sklad, - KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 5601 m2 zastavaná plocha a nádvorie, - KN - C parc. č. XXXX/X o výmere 12855 m2 ostatná plocha, - KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 407 m2 ostatná plocha, - KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 14 m2 zastavaná plocha a nádvorie, - stavba súp. č. XXX na KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 14 m2 zastavaná plocha a nádvorie, popis stavby : sklad. Žalobu odôvodnila tým, že na základe kúpnej zmluvy zo 14. decembra 2018 uzavretej medzi stranami sporu bol povolený v katastri nehnuteľností 10. januára 2019 vklad kúpnej zmluvy. Žalovaná listom z 21. februára 2019 odstúpila od uvedenej kúpnej zmluvy. Žalobkyňa bola príslušným katastrálnym úradom vyzvaná na vyjadrenie k odstúpeniu od kúpnej zmluvy. Žalobkyňa v liste z 29. marca 2019 sa vyjadrila k odstúpeniu tak, že nesúhlasí s odstúpením od kúpnej zmluvy a predmetné odstúpenie považuje za neplatné a v rozpore s dobrými mravmi. Následne príslušný katastrálny úrad listom zo 04. apríla 2019 vyzval žalobkyňu ako účastníka zmluvy, ktorá spochybňuje platnosť odstúpenia od zmluvy, aby do 60 dní od doručenia tohto listu podala na súd príslušnú žalobu (§ 80 písm. c) OSP) a zároveň podala žiadosť o vyznačenie poznámky na LV k predmetným nehnuteľnostiam o prebiehajúcom konaní. Keďže došlo k odstúpeniu od kúpnej zmluvy zo 14. decembra 2018 po povolení vkladu, žalobkyňa zapísaná v katastri nehnuteľností ako vlastníčka, zdôvodnila existenciu naliehavého právneho záujmu na určení svojho vlastníckeho práva. Posúdenie platnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy podľa jej názoru predstavuje predbežnú otázku. V ďalšej časti žaloby sa vecne vyjadrila k neplatnosti odstúpenia od zmluvy.

13.1. Súd prvej inštancie rozsudkom z 13. februára 2023 č.k. 10C/26/2019-732 žalobe vyhovel a určil, že žalobkyňa je vlastníčkou nehnuteľností špecifikovaných vo výrokovvej časti rozsudku.

13.2. Na odvolanie žalovanej, odvolací súd po nariadení prejednaní veci na pojednávaní, rozhodol tak, že rozsudok súdu prvej inštancie zmenil nasledovne: Určuje sa, že žalobkyňa je aj po neúčinnom odstúpení žalovaného listom zo dňa 21. 02. 2019 naďalej vlastníčkou nehnuteľností zapísaných na liste vlastníctva č. XXXX pre k. ú. C.: - KN - C parc. č. XXXX/X o výmere 979 m2 zastavaná plocha a nádvorie, - stavba súp. č. XXX na KN - C parc. č. XXXX/X o výmere 979 m2 zastavaná plocha a nádvorie, popis stavby: sklad, - KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 5601 m2 zastavaná plocha a nádvorie, - KN - C parc. č. XXXX/X o výmere 12855 m2 ostatná plocha, - KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 407 m2 ostatná plocha, - KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 14 m2 zastavaná plocha a nádvorie, - stavba súp. č. XXX na KN - C parc. č. XXXX/XX o výmere 14 m2 zastavaná plocha a nádvorie, popis stavby: sklad. Odvolací súd konštatoval „Hlavným a v podstate jediným dôvodom k aplikácii procesnej zmeny v zmysle § 388 CSP odvolacím súdom je obsah právnych viet vyplývajúcich z uznesenia NS SR zo dňa 25. 11. 2020 sp. zn. 7Cdo/268/2019 publikovaného v Zbierke rozhodnutí NS SR pod č. R 14/2021, podľa ktorých obsah žaloby nie je tvorený výlučne žalobným návrhom (petitom), ale aj rozhodujúcimi skutkovými tvrdeniami - opísaním skutkového deja (causa petendi). Súd je viazaný petitom žaloby po obsahovej stránke a tento petit je potrebné vykladať v súvislosti so skutkovými tvrdeniami v žalobe. Súd má skúmať celý obsah podanej žaloby, nielen samotný žalobný návrh. V kontexte uvedeného a v reakcii na skutkové tvrdenia prezentované žalobkyňou v ňou podanej žalobe, odvolací súd pristúpil k zmene výroku napadnutého rozsudku v naznačenom smere a to aj napriek tomu, že odvolacie námietky žalovaného uvádzané v jeho odvolaní nepovažoval za dôvodné" (bod 22. odôvodnenia odvolacieho rozsudku).

14. Podľa § 378 ods. 1 CSP na konanie na odvolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak.

15. Podľa § 131 CSP žaloba je procesný úkon, ktorým sa uplatňuje právo na súdnu ochranu ohrozeného alebo porušeného práva.

16. Žaloba predstavuje základný procesný úkon žalobcu, ktorým sa začína sporové súdne konanie. Ide teda o prejav dispozičného princípu. Za esenciálne zložky žaloby považujeme žalobný nárok a žalobný dôvod. Výraz „žalobný nárok“ je sémanticky totožný s výrazom „procesný nárok“. V oboch prípadoch ide o individualizáciu predmetu konania, predmetu civilného sporu, teda súhrnu skutkových a právnych poznatkov, ktoré budú predmetom právneho posúdenia nezávislým súdom v rámci civilného procesu. Žalobca je povinný v žalobe svoj žalobný nárok riadne špecifikovať, individualizovať a konkretizovať. Predmet civilného sporu zásadne neurčuje súd, ale žalobca ako tzv. dominus litis. To predovšetkým vyplýva z dispozičného princípu sporového konania, podľa ktorého žalobca zásadne disponuje konaním a jeho predmetom. Žalobný (procesný) nárok sa všeobecne skladá z dvoch zložiek. Tou prvou je substancovanie relevantných skutkových okolností (skutkového deja), z ktorých žalobca vyvodzuje ohrozenie alebo porušenie svojho subjektívneho práva materiálnej povahy. Druhou zložkou žalobného nároku je tzv. žalobný návrh označovaný aj ako petit žaloby. V žalobnom návrhu sa konkretizuje návrh žalobcu na poskytnutie petitórnej ochrany špecifickým spôsobom zodpovedajúcim skutkovému žalobnému dej. Žalobný dôvod predstavuje existenciu konkrétneho hmotnoprávneho vzťahu medzi sporovými stranami, z ktorého vzišlo ohrozenie alebo porušenie subjektívneho práva tvrdeného žalobcom. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok, 2. vydanie. Komentár, Praha : C. H. Beck, 2022, s. 520,522,524.

17. Podľa § 216 CSP súd je viazaný žalobným návrhom žalobcu (ods. 1). Súd môže prekročiť žalobný návrh a prisúdiť viac, než čoho sa strany domáhajú, iba vtedy, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu (ods. 2).

18. Civilné sporové konanie ako konanie, ktorého účelom je poskytovanie ochrany súkromnoprávných vzťahov, je ovládané (okrem iného) dispozičným a prejednacím princípom. Konanie sa začne len na základe podanej žaloby (alebo návrhu na nariadenie zabezpečovacieho alebo neodkladného opatrenia podaného pred podaním žaloby). K viazanosti súdu žalobným návrhom považujeme za potrebné podotknúť, že táto viazanosť neznamená úplnú a bezpodmienečnú viazanosť formuláciou (doslovným znením, slovným vyjadrením) petitu. Zo žaloby a jej petitu musí byť jasné a zrejme, čoho sa žalobca domáha (a týmto je súd viazaný), nie je nevyhnutne viazaný exaktným spôsobom, akým žalobca petit formuloval. Súd preto neprekročí žalobný návrh rozsudku, ak enunciat nebude doslovne zhodný s vyjadrením petitu. V súlade s princípom neformálnosti súd posudzuje podanie (a teda aj žalobu, vrátane žalobného návrhu) podľa obsahu. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok, 2. vydanie. Komentár, Praha : C. H. Beck, 2022, s. 867.

19. Dovolací súd poukazuje na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/268/2019 z 25. novembra 2020 publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 1/2021 pod R 14/2021, ktorého právna veta znie: Obsah žaloby nie je tvorený výlučne žalobným návrhom (petitum), ale aj rozhodujúcimi skutkovými tvrdeniami - opísaním skutkového deja (causa petendi). Súd je viazaný petitom žaloby po obsahovej stránke a tento petit je potrebné vykladať v súvislosti so skutkovými tvrdeniami v žalobe. Súd má skúmať celý obsah podanej žaloby, nielen samotný žalobný návrh.

20. Žalobca vymedzuje predmet sporového konania konkrétnym právnym vzťahom, o ktorom tvrdí, že existuje a je ohrozený alebo porušený, konkrétnym nárokom z tohto právneho vzťahu, ktorému žiada poskytnúť súdnu ochranu, druhom, výškou alebo rozsahom plnenia, ktoré z daného nároku žiada priznať resp. spôsobom ochrany, ktorú žiada poskytnúť formou zabezpečovacieho alebo neodkladného opatrenia. Viazanosť súdu žalobným návrhom však neznamená úplnú a bezpodmienečnú viazanosť formuláciou, doslovným znením, slovným vyjadrením petitu. Zo žaloby a jej petitu musí byť jasné a zrejme, čoho sa žalobca domáha a týmto je súd viazaný. Nie je nevyhnutne viazaný exaktným spôsobom, akým žalobca petit formuloval. Súd preto neprekročí žalobný návrh, ak enunciat rozsudku

nebude doslovne zhodný s vyjadrením petitu. V súlade s princípom neformálnosti, súd posudzuje podanie, a teda aj žalobu vrátane žalobného návrhu, podľa obsahu (pozri bližšie rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/20/2022 z 31. januára 2023).

21. Podľa dovolacieho súdu nie je dôvodná námietka, že odvolací súd rozhodol nad rámec petitu prípadne, že svojvoľne zmenil petit bez návrhu žalobkyne. Žalobkyňa sa v konaní domáhala určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré nadobudla na základe kúpnej zmluvy, pričom spornosť jej vlastníckeho práva vznikla v dôsledku odstúpenia žalovanej od tejto kúpnej zmluvy po povolení vkladu. Posúdenie účinkov odstúpenia od kúpnej zmluvy tvorilo jadro substancovaných skutkových okolností žaloby a predstavovalo rozhodujúcu prejudiciálnu otázku pre posúdenie vlastníckeho práva žalobkyne. Odvolací súd pri zmene výroku rozsudku súdu prvej inštancie vychádzal z rozhodovacej praxe najvyššieho súdu reprezentovanej rozhodnutím sp. zn. 7Cdo/268/2019 z 25. novembra 2020 - R 14/2021, z ktorého správne vyvodil, že súd nie je viazaný doslovným znením petitu, ale jeho obsahovým významom, ktorý vyplýva z celého obsahu žaloby. Z uvedeného potom vyvodil, že ak odvolací súd vo výroku explicitne vyjadril, že žalobkyňa je vlastníčkou nehnuteľností aj po neúčinnom odstúpení žalovanej od kúpnej zmluvy, uvedená skutočnosť nepredstavuje rozhodnutie nad petit ani prisúdenie viac, alebo priznanie niečoho iného, ale len precizovanie petitu v súlade so skutkovými okolnosťami, nevyhnutné na odstránenie právnej neistoty, ktorá bola dôvodom podania žaloby. Inak povedané, nešlo o rozhodnutie ultra petitem, pretože odvolací súd nepriznal žalobkyni nový nárok ani nerozhodol o inom predmete konania, ale iba formulačne precizoval výrok tak, aby zodpovedal skutkovému základu žaloby. Zmeňujúci výrok rozsudku dovolacieho súdu smeruje výlučne k určaniu vlastníckeho práva žalobkyne k tým istým nehnuteľnostiam, pričom posúdenie účinkov odstúpenia od zmluvy bolo nevyhnutným predpokladom pre vyhovieť žaloby. Vyslovenie takého záveru vo výroku nemôže byť považované za prekročenie žalobného návrhu ako nedôvodne argumentuje žalovaná. Nedošlo k obsahovej zmene toho, čoho sa žalobkyňa v žalobe domáha.

22. Dovolací súd zároveň prihliadol na to, že odvolací súd je oprávnený podľa § 388 CSP zmeniť výrok rozhodnutia súdu prvej inštancie tak, aby presne odrážal obsah žaloby, skutkové tvrdenia žalobkyne a právne dôsledky z nich vyplývajúce. V predmetnom spore žalobkyňa v žalobe výslovne spochybnila účinnosť odstúpenia od kúpnej zmluvy žalovanou a v opise skutkového deja uviedla dôvody, pre ktoré odstúpenie považovala za neplatné. Výrok rozsudku súdu prvej inštancie priznal žalobkyni vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam, neobsahoval však explicitnú formuláciu, že toto vlastnícke právo trvá aj po neúčinnom odstúpení žalovanej od kúpnej zmluvy. So zreteľom na stanovisko katastrálneho úradu, odvolací súd výrok rozsudku precizoval tak, aby komplexne zodpovedal skutkovému stavu a právnym dôsledkom tvrdným v žalobe. Takáto úprava petitu neznamena zväčšenie žalobkyne nad rámec toho, čo vyplývalo zo žaloby a zisteného skutkového stavu. Takýto postup zodpovedá tiež judikatúre najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/268/2019 podľa ktorej odvolací súd je viazaný nielen petitom, ale aj skutkovými tvrdeniami a súd je oprávnený formulovať výrok tak, aby presne zachytil právne dôsledky vyplývajúce zo žalobných tvrdení. Úpravou výroku odvolací súd nič nepridal ani neodobral z predmetu sporu, iba explicitne vyjadril časový a právny kontext vlastníckeho práva žalobkyne „aj po neúčinnom odstúpení“. Predmet žaloby tým zostal zachovaný.

22.1. Účel § 388 CSP v danom prípade umožňoval dovolaciemu súdu precizovať výrok rozhodnutia tak, aby zodpovedal skutkovému stavu a zabezpečoval úplnosť a presnosť rozsudku (pozri bod 22. odôvodnenia dovolacieho rozsudku). Zmena výroku žiadnym spôsobom nesmerovala k záveru o dôvodnosti odvolania žalovanej.

23. Konkludujú uvedené možno konštatovať, že pri posudzovaní viazanosti súdu žalobným petitom nie je rozhodujúce jeho doslovné znenie, ale jeho materiálny obsah vyplývajúci zo skutkových tvrdení žaloby. Ak súd vo výroku rozsudku explicitne vyjadrí právny následok, ktorý je nevyhnutným predpokladom pre vyhovieť žalobe, nejde o rozhodnutie nad rámec petitu, ale o jeho prípustnú precizáciu. Inak povedané, vyslovenie právneho dôsledku vo výroku, ktorý bol v žalobe obsiahnutý v rozhodujúcich skutkových tvrdeniach a predstavoval prejudiciálnu otázku pre rozhodnutie o uplatnenom nároku, nepredstavuje rozpor so zásadou ne ultra petitem.

24. Žalovaná tiež argumentuje, že odvolací súd mal správne odstraňovať nedostatky petitu formou poučovacej povinnosti smerujúcej k nožnej zmene petitu, a preto nemohol zmeniť výrok rozsudku prvej inštancie. Dovolací súd uvádza, že nutnosť poučovacej povinnosti vyplývajúcej z ust. § 129 CSP by nastala v prípade, ak by zo žaloby vyplývajúci zámer žalobkyne nekorešpondoval so žalobným petitom, čo sa v danej veci nenastalo.

25. I keď si vec prejednávajúci senát uvedomuje, že možno polemizovať s otázkou, či petit žaloby nezodpovedá právnej úprave podľa nového CSP (§ 137 CSP), dovolací súd je však viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP), pričom takto kvalifikovane namietaná vada zo strany žalovanej uplatnená nebola.

25.1. Dovolací súd s cieľom vyhnúť sa nadmernému formalizmu, (ktorý by bol v rozpore s princípmi materiálneho právneho štátu, a súčasne rešpektujúc zachovanie princípu spravodlivého procesu pre obe strany sporu, nie len z aspektu dovolateľky) dospel k záveru, že v prejednávanej veci účel žaloby bol naplnený. Žalobkyni bola poskytnutá ochrana tvrdeného práva a odstránená právna neistota vyvolaná odstúpením od zmluvy žalovanou, čo napokon reflektuje aj aktuálny stav zápisu na príslušnom liste vlastníctva v katastri nehnuteľností. Vyžadovať za uvedenej situácie formálnu úpravu petitu bez dopadu na identitu uplatneného nároku by predstavovalo iba procesnú rigiditu bez reálneho významu pre spravodlivé vyriešenie sporu.

26. Dovolateľka ďalej namieta, že odvolací súd v bode 28. odôvodnenia rozviedol úvahy o ústnej zmluve medzi žalobkyňou a P. D. st., ktoré podľa nej neboli preukázané a nebolo jej umožnené sa k nim vyjadriť. Uvádza, že zápisnica zo 07. 12. 2018 a deklarácia spoločníkov z 27. novembra 2018 boli pozmenené písomnou formou 12. 12. 2018 a žalobkyňa uzavretím kúpnej zmluvy 14. 12. 2018 porušila tieto závislé zmluvy.

27. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné (viď aj uznesenie najvyššieho súdu z 21. marca 2018, sp. zn. 7Cdo/1/2018).

28. Dovolací súd po preskúmaní prejednávanej veci dospel k záveru, že v danom prípade zo strany odvolacieho súdu nešlo, v rozsahu dovolacích výhrad, o prekvapivé rozhodnutie.

28.1. Dovoláním napádaný rozsudok uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská strán sporu, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania i rozhodujúce skutočnosti, na základe ktorých vyvodil svoje právne závery vysvetlené v odôvodnení. Po doplnení dokazovania podľa § 384 ods. 2 CSP odvolací súd vyhodnotil rozsah zisteného skutkového stavu súdom prvej inštancie a správne aplikoval príslušné právne predpisy (odkaz na bod 34. až 50. odôvodnenia prvoinštančného rozsudku). Zohľadnil, že pre úspešné odstúpenie od kúpnej zmluvy uzatvorenej 14. decembra 2018 žalovanou podľa § 49 OZ bolo potrebné preukázať tieseň a nápadne nevýhodné podmienky na strane žalovanej, čo sa nepreukázalo. Odvolací súd súhlasil s názorom súdu prvej inštancie o danosti naliehavého právneho záujmu žalobkyne podľa § 137 písm. c) CSP, pretože žalovaná odstupujúcim prejavom od kúpnej zmluvy spochybnila postavenie žalobkyne, pričom k podaniu žaloby podľa § 80 písm. c) OSP bola odkázaná prípisom príslušného katastrálneho odboru a stav zápisu na LV č. XXXX. Nepreukázanie vnútorného presvedčenia kupujúceho spochybňujúceho kúpnu zmluvu, nebolo možné považovať za dôvod jej neplatnosti. V tejto súvislosti odvolací súd zohľadnil rozporné výpovede P. F. a skutočnosť, že ich nedostatky nebolo možné odstrániť, nakoľko P. F. zomrel tiež časový odstup od uzavretia zmluvy (body 10.2., 11., 11.1. a 11.2. odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia). Podľa názoru dovolacieho súdu vyslovené závery v kontexte so zisteným skutkovým stavom nemožno považovať za celkom zjavne nedôvodné, či právne nekonformné.

28.2. Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že odvolací súd vo veci nariadil pojednávanie, na ktorom sa zúčastnili právni zástupcovia sporových strán. Predseda senátu podal správu o doterajšom priebehu konania, v potrebnom rozsahu zopakoval a doplnil dokazovanie, dal slovo právnym zástupcom žalobkyne a žalovanej, ktorí dostali aj priestor k záverečným rečiam, následne bolo dokazovanie

skončené a vo veci bol vyhlásený rozsudok (č. l. 819 až 823 spisu). Prítomný právny zástupca žalovanej sa na pojednávaní vyjadril aj k oboznámeným dôkazom, konkrétne k správe Okresného úradu katastrálneho odboru z 03. 07. 2024, pričom súčasne poukázal na svoje písomné vyjadrenie, ktoré bolo založené do spisu a krátkou cestou doručené protistrane. Podľa názoru dovolacieho súdu odvolací súd postupoval transparentne a nemohlo ísť o prekvapivé rozhodnutie zo strany odvolacieho súdu, pretože odvolací súd na základe podaného odvolania žalovanej vo veci riadne nariadil pojednávanie, na ktorom vykonal a doplnil dokazovanie, pričom vecne posudzoval odvolanie žalovanej strany. Dovolateľka mala možnosť sa aj na odvolacom pojednávaní k veci vyjadriť. Aj v kontexte uvedeného nešlo o prekvapivé rozhodnutie.

29. Dovolací súd uvádza, že dôvodom, ktorý by zakladal prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je v zásade nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu. Rovnako tak dovolací súd poukazuje na to, že prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezakladá ani to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočívalo na nesprávnych právnych záveroch, t. j. nesprávnom právnom posúdení veci.

30. Najvyšší súd má za to, že procesný postup odvolacieho súdu, ktorý konal v zmysle ustanovení a zásad CSP, nemožno považovať za porušenie práva na spravodlivý proces. Uvedeným postupom preto nedošlo k založeniu namietaných väd podľa § 420 písm. f) CSP a dovolateľka neopodstatnene namieta vady, ktorými malo dôjsť k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP

31. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

31.1. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

31.2. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

31.3. V neposlednom rade dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Rovnako je dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

32. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom). V prípade absencie vymedzenia právnej otázky preto nemôže najvyšší súd pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávnych a hmotnoprávnych otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd.

32.1. Nevyhnutnou podmienkou prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je, že sa týka právnej otázky, na riešení ktorej založil odvolací súd svoje rozhodnutie. Toto ustanovenie dopadá len na takú právnu otázku, ktorú: a/ odvolací súd riešil [neponechal ju nepovšimnutou a pri svojich právnych

úvahách nedotknutou, ale ju riadne nastolil, vysvetlil jej podstatu, vyjadril vo vzťahu k nej svoje právne úvahy (prípadne možnosti odlišných prístupov k jej riešeniu) a vysvetlil jej riešenie a tiež dôvody, so zreteľom na ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie], a b/ (zároveň) dovolací súd ešte neriešil. Otázka, ktorou sa strany sporu, prípadne aj súd v konaní síce zaoberali, na vyriešení ktorej ale nie je v konečnom dôsledku založené dovolaním napadnuté rozhodnutie, nie je relevantná v zmysle tohto ustanovenia (3Cdo/214/2018).

33. Otázkou relevantnou v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu, (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

34. Dovolateľka vymedzila dovolací dôvod „Či je možné zmeniť rozsudok súdu prvej inštancie v prospech strany sporu, ktorá odvolanie nepodala.“ Dovolateľka uviedla, že dovolací súd môže rozsudok súdu prvej inštancie potvrdiť, zrušiť a vrátiť na nové konanie alebo rozsudok súdu prvej inštancie zmeniť na základe podaného odvolania strany sporu a rozhodnúť v zmysle odvolania a podaných odvolacích dôvodov. V danom prípade však dovolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a rozhodol v prospech žalobkyne, ktorá odvolanie nepodala. Ak dovolací súd považoval rozsudok za nesprávny, mal ho zrušiť podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP, avšak rozsudok už bol raz zrušený, preto mal dovolací súd podľa § 388 CSP rozsudok zmeniť a žalobu zamietnuť.

35. Podľa dovolacieho súdu nastolená otázka nie je relevantná, keďže rozhodnutie dovolacieho súdu od jej riešenia nezáviselo. Žalobkyňa bola v konaní pred súdom prvej inštancie úspešná. Dovolací súd zmenil rozsudok z dôvodov uvedených v bode 22. odôvodnenia rozsudku, ktoré boli predmetom záverov dovolacieho súdu (body 14. až 27.). Dovolací súd len spresnil formuláciu výroku pri zachovaní rovnakého výsledku, ako bol dosiahnutý pred súdom prvej inštancie. Zmena formulácie výroku z dôvodu potreby jeho precizovania, ktorá nemení procesný úspech strán, ani rozsah priznanej ochrany, nepredstavuje rozhodnutie v prospech strany, ktorá nepodala odvolanie. Dovolateľka nesprávne identifikuje právnu otázku, od ktorej by malo závisieť rozhodnutie dovolacieho súdu. Dovolací súd nezmenil rozsudok v prospech žalobkyne v odvolacom konaní, keďže jej procesný úspech a rozsah priznanej ochrany zostal nezmenený. Inak povedané, zmena výroku predstavovala len precizovanie záveru bez dopadu na výsledok sporu, a preto na riešení otázky zákazu zmeny rozhodnutia v prospech strany, ktorá nepodala odvolanie, rozhodnutie dovolacieho súdu nezáviselo.

35.1. Z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP tak otázka zmeny rozsudok súdu prvej inštancie v prospech strany sporu, ktorá odvolanie nepodala, ktorú dovolací súd neposudzoval, predstavuje len akademickú polemiku bez významu pre meritorný záver napadnutého rozhodnutia. Za tohto stavu je nastolená otázka iba hypotetická; je pritom potrebné zdôrazniť, že cieľom civilného sporového konania (aj pred dovolacím súdom) je poskytnúť reálnu ochranu právam, nie riešiť teoretické či hypotetické otázky, ktorých výsledok sa nijako nepremietne do právnej sféry procesných strán. Predložená dovolacia argumentácia tak nepredstavuje vymedzenie kardinálnej právnej otázky spôsobom predpokladaným v § 421 ods. 1 CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP.

36. Dovolací súd odmietne dovolanie, ak a/ bolo podané oneskorene, b/ bolo podané neoprávnenou osobou, c/ smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, d/ nemá náležitosti podľa § 428, e/ neboli splnené podmienky podľa § 429 alebo f/ nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

37. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalovanej v časti, v ktorej namietala vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné. V časti, v ktorej dovolateľka namietala nesprávne právne posúdenie veci, dovolací súd dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, v ktorom dovolací dôvod nebol vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

38. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

39. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.